

РЕЦЕНЗИИ

Nasselenie Review, Volume 35, Number 1, 2017, 139-142

ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)

<http://nasselenie-review.org>; e-mail: nasselenie_review@abv.bg

ИВАН ДУМИНИКА. БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕСЕЛНИЦИ В БЕСАРАБИЯ В КРАЯ НА XVIII – ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XIX ВЕК В ИСТОРИОГРАФИЯТА. КИШИНЕВ: „S.Ş.B“, 2015, 440 С.

Проблемът за миграциите на българите през Възраждането (XVIII–XIX век) е един от основните в историко-демографските проучвания, посветени на тази епоха (Мучинов, Щерионов, Ангелова 2015: 26–30). Едно от главните направления на осъществяващите се външни миграционни движения от българските земи представляват южните европейски владения на Руската империя и най-вече областта Бесарабия, която преминава под властта на руската корона вследствие на Руско-турската война от 1806–1812 г. Преселванията от българските провинции на Османската империя към земите на север и североизток от долното течение на р. Дунав са особено интензивни в края на XVIII и през първите десетилетия на XIX век, като в резултат от тях в Бесарабия и Южна Русия се формират многобройни български колонии, които впоследствие играят съществена роля във всички прояви на общобългарското Възраждане. Въпреки значителните приноси на българската и чуждестранната наука за проучване на тези миграционни движения (Занетов 1895; Титоров 1903; Дякович 1930; Мещерюк 1965; Дойнов 1981; История на България 1985: 186–189, 208–211; Хаджиниколова 1987; Грек, Червенков 1993; Белова 2004; Дойнов 2005; Калчев 2009; Мучинов 2013: 72 и сл.; и др.), все още редица аспекти на проблема се нуждаят от допълнително и по-детайлно изследване.

Безспорен принос в проучването на тази проблематика представлява издадената в Кишинев, Република Молдова, монография на Иван Думиника „Българските преселници в Бесарабия в края на XVIII – първата половина на XIX век в историографията“, която на 10 май 2016 г. беше представена от автора пред българска публика в София. Основа на тази монография представлява успешно защитената от Ив. Думиника през 2014 г. във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“ едноименна дисертация, за която той получава образователната и научна степен „доктор по история“. Трябва да се отбележи, че въпреки младостта си Ив. Думиника вече е автор на над 100 научни статии, две научни монографии (едната в съавторство с известния българист проф.

Н. Червенков) и е съставител на няколко сборника с изследвания по различни проблеми от историята и културата на българската общност в Бесарабия. От 2013 г. той работи като научен сътрудник в групата „Етнология на българите“ в Центъра по етнология на Института за културно наследство към Академията на науките на Молдова. Член е на Управителния съвет на Научното дружество на българистите в Република Молдова. За научната и обществената си дейност Ив. Думиника получава признание и отличия от български и молдовски държавни институции.

Амбициозната цел, която си поставя Ив. Думиника в настоящата монография, е издирване, обобщаване, анализ и оценка на досегашните проучвания за преселванията и устройването на българските колонисти в Бесарабия през периода от края на XVIII до средата на XIX век, осъществени в българската и чуждестранната историография. За целите на изследването са издирени и прегледани над 800 публикации на автори от България, Румъния, Русия/СССР, Украйна и Молдова, които са издадени в един твърде широк диапазон – от средата на XIX век до наши дни. Особен интерес за българската наука представлява прегледът на изследванията на румъноезичните автори, които по обясними (най-вече езикови) причини са останали до голяма степен непознати за българската историография.

В структурно отношение монографията се състои от четири глави, в които са разгледани историографските становища относно основните проблеми във връзка с преселванията на българите в Бесарабия от края на XVIII до средата на XIX век, социално-правното и икономическото развитие на българските колонии в областта през първата половина на XIX век, културното, просветното, духовното и политическото развитие на бесарабските българи през посочения период. За проучващите историко-демографската проблематика най-голям интерес представлява глава II на този монографичен труд (Думиника 2015: 72–171), в която е отделено специално внимание на все още дискуссионните въпроси относно причините за преселванията от българските земи към Бесарабия и Южна Русия, политиката на руския царизъм и на османските управляващи спрямо тези преселвания, периодизацията на осъществяващите се миграционни движения, числеността на отделните преселнически вълни и др.

Трябва да се отбележи, че Ив. Думиника не се задоволява само с представянето и анализа на досегашните историографски становища. Той въвежда в научно обръщение и данни от непубликувани документи от архиви на територията на Молдова и Украйна, в чиито граници влиза днес областта Бесарабия, най-вече от Националния архив на Република Молдова. Новоиздирените архивни материали позволяват на автора да осветли някои недостатъчно проучени или неправилно интерпретирани в досегашната историография проблеми, с което монографията придобива още по-важно значение за българистиката. Пример в тази насока са издирените документи във връзка с годината на основаване на гр. Болград – културно-административния център на българските колонии в Бесарабия (Думиника 2015: 203–206).

В монографията са представени биографични данни за всички по-значими изследователи на миналото на бесарабските българи и за тяхното научно твор-